

ՅԵՒՆԻՑԻ ԱՐԹՈՒՐ 1898 թ. ՅՈՒՆԻՑ.

Խարունակութիւն:

ՀՕՏ ՍԱՐԳԻՑ ԵՐԵՑԻ ՄԵՇԻ ՎԱՐԴԱՆԻ ՅՈՒՆԻՑ

ՄԵՇԻ ՀԻՆԳԾԱԲԱԹԻ

«Այսօր կանգնեցաւ» մանկունքից կրծատած երեք անձանօթ տները.

Հ. աէ. Այսօր կանգնեցաւ: Այսօր տէրն մեր: Մի ոճն ի ձէնջ: Զայն լուհալ: Բանն զոր ասաց:

«Այսաւը մեկնեցաւ աշակերտն ի սուրբ գնդէն ի յորոշումն անձին իւրոյ:

Ի Սուրբ և տրտմութիւն եղեւ ի գասս առաքելոցն: զոր որոշեաց տէր պատառաւն և ել արտաքս ի սուրբ գնդէն:

Դ Այսաւը տէրն մեր մտանէ յերուսա- ղէմ և գայ կամաւ ի չարչարանս:

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ.

Հ. էյ. ա Համբարձաւ տատուած աւրհ- նութեամբ և տէրն մեր ձայնիւ փողով. անան- ջրպետն ի հաւըրէ կուսածին մարմնով սլացեալ արիւնաներկեալ մարմնազգե. . . . ցոյց ջոկք սրորէական սեռիցն. վասն որով[J] և մեք վերա- գոչեացուք փառք համբարձման քո տէր:

Ձայնիւ երաժշտական բարբառովն փողէին առ միմեանս պետութեանցն հոյլքն, ասէ- ին, համբարձէք իշխանք զզրունս ձեր ի վեր և մոցէ արքա[J]. քանզի հարեալ զպատերազ- մին և ինքեան իշխանութեամբ գա[J] առ հայր. վասն որոյ և մեք»:

Համբարձաւ փայլակնատարած հրախա- զա[J] ձառագայթիւք համբարձաւ տէրն մեր

յերկինս. հիացեալ վերնական իշխանութեան- ցըն գտառուցն որք երդեին ասելով. իսկ այս ովէ որ զիմեալ գա[J] յեզոմա[J]. կարմրութիւն ձորձոց իւրոց ի գոյն արեան ներ- կեալ. վասն որոյ և մեք»:

Հ. էյ. թէ. օ Հարսն երկնից յերկրէ ընարեալ մարդիամ: որ զանժամանակն ի հաւըրէ ծնեալ զրանն յարգանզի յզացար և ծնար մարմնով զորդին մեզ ի հաւըրէ տուեալ, որ յազթեաց մոհու և յարուցեալ համբարձաւ առ հայր. վասն որոյ ամենեքեան զքեզ միշտ մեծացու- ցանեմք:

Հրաշալինշան սուրբ կոյս, որ զտեսութիւն մարդարէին լցեր անսերմնական յզութեամբ և ծնար զընդ մարդկան մարմնով գտեալ զրանն Աստուած, որ արար խաչիւ խաղաղու- թիւն և համբարձաւ յերկինս վասն որոյ»:

Մարդարէուհի մայր տեառն այսաւը ընդ երկրեղին ազանց քեզ երանեն զուարթունք. որ զտէրն իւրեանց ի քէն մարմնով տեսին զգեստեալ և ի յերկինս իշխանութեամբ փա- ռաւք արքա[J] մուեալ, վասն որոյ»:

Հ. էյ. գ Պերախացիր Մարփամ: քանզի առեալն ի քէն մարմին խոնարհութեան այ- սաւը համբարձաւ տատուածարար յանզուգա- կան ի փառաւ և զաւըք երկնից երդով զքեզ մեծացուցանեն:

(Ծնծա այսաւը) թէեթե ամպ և զայ- ծառ երկինք. քանզի որդին քո էակից հող- ոյն ել ի յերկինս հայրենի փառաւք. և զաւըք երկի:

թ. Գտնւումէ ժէ 142 և:

գ. Գտնւումէ ժէ 142 ա: Քաղզատիր —

Աւրախացիր աստուածամբն մարփամ», տես նոյն Ը. եր. 23 թ:

* Տես «Աւրարտ» 1898 թ. համար 2. հր. 275:

ա. Գտնւումէ ժէ 115 ա.

թ. » 1. թ 125 թ. — Ռէ 146 ա.

գ. » ժ. 78 թ կրծատ. ժ. 117 թ.

ա. Գտնւումէ ժէ 141 թ.

1. 2եռ. — ասէ:

Ցնծաւ այսաւը թերկրեալ մայր և աղբիւր կնքեալ, քանզի ողկոյզն ի քէն զինի ել ի բարձունս բոսորային գունով, և հիացեալ զարոց երկնից երգով զքեզ մեծացուցնեն:

ՀԵ. ԴԻ. **Պ**ահպիզբն՝ բանն անձառելի ծնունդն հաւը որ ի վերջին առուրս իջեալ ի յերկնից մարմին զգեցաւ ի քէն սուրբ կոյս զօր եսայիաս յառաջ գուշակեաց, զօր սուրբ հոգին նմա յայտնեաց, այսաւը համբարձուառ հոյը ի յերկինս ուստի իջեալ եղեն յառաջ, ⁵ զմայրդ համբարձելոյն մեծացուցնեմք նոր աւրհնութեամբ երգով:

Այսաւը հիացան առաքելոցն ⁷ գասը լուսեղին ամբովք տեսին վերտցեալ զոր զուրարձեր ⁸ յորովայնի մայր տեսուն, և լուսեալ ի հրեշտակեն որ ասէ, զի՞ պշուցեալ ⁹ հայիք այս յիսուս ¹⁰ որ վերացաւ ի յերկնիս, սոյն աւրինակ ի յերկրորդումն ¹¹ ամպովք գայցէ, զմայրդ ¹² համբարձելոյն մեծացուցնեմք ընդ առաքելոցն զասուց:

Այսաւը որդին քո ¹³ միածին զարհութ ցոյց զիերին զաւրացն գասըն, քանզի ¹⁴ անսին զմարմինն որ ի քէն վերհամբարձեալ ¹⁵ յերկինս, հիացեալ աղաղակենին, եթէ ոյս ովէ որ զիմեալ զայ յեղովմայ, և յեկեղեցւոյ քո ուսան զրազմապատիկ զիմաստութիւն քո ¹⁶ միածնին, զմայրդ համբարձելոյն մեծացուցնեմք սրովրեագոչ ձոյնիւ:

Ա.Ա.Մ.Վ.Վ. Խ.Ա.Հ.

ՀԵ. ԴԻ. **Պ**ահպաւորդ մեր քրիստոս, աստուած հզաւը և խաչահամբեր, զթու-

դ. Գտնուում է—Ժ 109 ա. կրծառ. Խ.Ա. 144 ա. Կ. 131 ա. Կ. 138 ր. կրծառ:

1. ԱՅ.՝ բանի:
 2. Ժ. ԱՅ. ԿԹ.՝ բաս եսայիաս:
 3. ԽԱ.՝ եղիւ:
 5. ԱՅ.՝ յուտի՛:
 6. ԽԱ.՝ զմայր:
 7. ԱՅ. ԿԹ.՝ զունի՛:
 8. ԱՅ.՝ յորովայիկ:
 9. ԽԱ. ԱՅ.՝ հայիք:
 10. ԽԱ. ԱՅ. ԿԹ.՝ որ համբարձու:
 11. ԽԱ.՝ տուր:
 12. Ժ. ԽԱ. Հ/Ք.՝ համբարձելոյն:
 13. Ժ. ԽԱ.՝ միածին մարդու:
 14. ԽԱ.՝ սեփինն որ ի յին:
 15. ԽԱ.՝ փառաց յերկինս:
 16. ԽԱ.՝ միածին:
- ա. Գտնուում է—Ժէ, 182 ր:

թեամբ հաւը և հոգ[¹] ոյն զմեզ փրկեցեր՝ առաջ զգէն քո և զասպար զի պատուական խաչի քո տէր երկրպագեցուք:

Ամենամերձ աստուած, երազահան ի թիւ հոգմոց բիւրապատիկ կառաւուք յաղթով նշանաւը կառավարեալ, փրկեալ զմեզ ի փորձութենէ զի պատուական խաչի քո տէր երկրպագեցուք:

Ահագին անուն յիսուս աստուած խաչեալ և միշտ կենդանի, երկնապարզ բազկաւորդ և խաչատարած հալածեալ զփորձութիւնս ի քրիստոնէից, զի պատուական խաչի քո տէր երկրպագեցուք:

Կենդանարարդու մեր քրիստոս խաչաչար մահուամբ իջեր ի սանդարձամետու և ի բռնութենէ մահու և զժօխոյն ազատեցեր զհոգին՝ որ յադամայ, զի պատուական խաչի քո տէր երկրպագեցուք:

Աւետարանեալ գտոն աստու ծոյ, կամա ի փայտ խաչին թե եռեալ, զինեալ արեամբ քո զբառինստ սիրով պահպանեալ, և թե եռեալ յերկիւդ քո և ի սէր, զի պատուական խաչի քո տէր երկրպագեցուք:

ԴԻ. ԴԻ. **Պ**ահաւը ծանեաք զծառն կենաց և զպառողն ի նմա զորդին միածին զինաց փայտէն, ուրախացաւք ի կեանսն յաւիտենից:

Ով պանծալի պատկ եկեղեցւոյ և փառք անեղին ² և լոյս երրեակ, ծագեալ ի սմա սիւն համատառութեան ⁵ երկնի ի լուսաւորել զկաթուզիկ, ընտրեալ սուրբ զեկեղեցի, ուրախացաւք ի կեանսն յաւիտենից:

ՀԱ. ԴԻ. **Պ**ահեզ երկրպագեմք որ փառքդ թ. Գտնուում է—Ժ 153 ր, Ժ Զ. 226 ր, Խ.Ա. 206 ա. Կ. 256 ա. Խ.Զ. 370 ա. Ծ.Ա. 286 ր, Կ.Պ. Կ. 194 ր:

1. Ժ. Ժ.Զ. ԽԱ. Խ.Զ. Ծ.Ա.՝ ի յանման փայտէն:
2. Կ.Պ.—ի լոյս երեսաց ծագեալ ի նիւն ևնան երկիւղածաց նշան յադրով թնդյան սղեպան. ուրախաց. Ժ.Զ.—ի լոյս երեսալ. թնդյան թշնամյն ուրախաց:
3. Ժ. ԽԱ. Ծ.Ա.—կին:
4. Գտնուում է—Ժ 152 ա. Ժէ 184 ա. Խ.Ա.

ես փրկչին և նշան յաղթող ընդգիմ թշնամոյն. պահպանեա զմել քո սուրբ զաւրութեամբ:

Քեւ մերժեալ լուծաւ խառարն մեղաց. արեգակնակերպ փայլմամբ քեւ պայծառացան սուրբ եկեղեցիք. պահպանեա զմել քո սուրբ զաւրութեամբ:

Յանմատոյց լուսոյն ծագիս ի վերուստ կարստեա զոլով. զապաւինեալբս ի քեզ 2 մի' անտես առներ, պահպանեա զմել քո սուրբ զաւրութեամբ:

ՀԱ Ա. 2. Արքիմական լուսով զարդարեալ տեսաք զիրկչական խաչն աէրունական, որ առաջնորդ եղեւ աւազակին և բացող զրախափին. եկայք հաւատացեալք երկրպագեցուք քրիստոսի սուրբ յաղթող խաչին. զի նա և յոյս հաւատացելոց և առաջնորդ կենաց:

Որոյ զձեն յերկինս տեսաք և երկիրս մեծապէս պահճացաւ, որ լուսափայլ ամպաւըն յերուսաղէմ ծագեաց եկայք հաւատա:

Զի եկն եհաս պայծառ և փրկչական խաչն աէրունական, որ փոխանակ ծառոյն դիտութեան պարզեւոց մեզ կերտակուր անմահ. եկայք հաւատա:

ԳԻՒՏ ԽԱ. 2 Բ

Ապարինեցամ ի խաչ լուս տէրերկնից-ից կրծուած հին աները. և Ը.—Ք. աւելացրած նոր աները:
ԷՅ. Ապաւինեցաք: Բարձրեալ: Դլուխ: Դողացաւ: Երկինրք:

Ա Զաւրբ երկնից զարհութեցան ընդ կա-

202 թ. ԽԲ. 256 ա. ԽԶ. 369 թ. ԾԱ. 286 ա. ԿՊ. 599. ԿԹ. 196 թ.

1. Ժ. ԽԱ. ԽԶ. ԾԱ. ԿՊ. ԿԹ.—պահեցան. ԽԲ.—պահեցան սուրբ եկեղեցի:

2. Ժ. ԽԲ. ԽԶ. ԾԱ. ԿՊ. ԿԹ.—պատկրացեցն ընդ առն միամբն. պահ. ԽԱ.—պահեցացեց...

Դ. Գոնուում և ԺԷ—183 թ:

1. Զեռ—որ:

ա. Գոնուում և Ե 241 թ. Ը 249 ա. ԺԱ 190 թ. ԺՊ 218 ա. ԽԶ. 167 ա. ԽԹ. 207 թ. ԼԲ 237 ա. ԼՊ 21 ա. ԱԵ 227 թ. Խ 62 թ. ԽԱ 208 ա. ԽՊ 242 ա. ԽԹ 220 ա. ԽԲ 263 թ. Ծ 304 ա. ԾԱ 289 ա. ԽԲ 228 ա. ԽԶ. 239 թ. ունին միայն—Զօրի եկեղեց. ԺԷ, 185. ԽԹ. 67 ա. ԾԵ 158 ա. ԿԱ 205 ա. ՀՊ 188 ա. ունին Զ.—Ը. Ի 46 թ. ունի—Զ. Ի. Թ. Ժ 154 թ. ԿԹ 572 ունին Զ.—Թ. ԺՊ 241 թ. ԺԹ 413. ԼԲ 265 ա. ԽԱ 403. ԾԱ 308 ա. ԾԶ. 220 թ. Ա 372 Հեռ. Բազ. Ծարականաց և Բազ. Ծարակ. Հ. Աւետիքեանի. ունին Զ.—Ժ. Մի կողմ

մաւոր քո չարչարանս, 4 որ ի խաչին բեկանցար զեղարգեամբն խոցեցար, ալաշեմք սովու փրբիչ, պահպանեա զանձինըս մեր:

Հական առաւածութեան 2 իշեալ յերկիցից խոնարհութեամբ, զի զմելուցեալ մարդոյն զյանցանսն 5 բեկուեցէ ընդ խաչափայարն, աղա՛:

Ընդ թաղումբն քո յերկրի՝ երկիրս երկինք անուանեցաւ, նախահայրն մեր աղամ վերստին նորողեցաւ. աղա՛:

Թագաւորն 4 արարածոց բազկատարած կայր ի խաչին, վասն աղամայ նախաստեղծին 3 ձաշակեաց զգան և զեղին, աղա՛:

Ժամն ամւ եղեւ զիշեր, տէրն ի խաչին բեկուեցաւ զեղարգեամբն խոցեցաւ, ի հոգ մահու խոնարհեցաւ. աղա՛:

ՅԱ Ա. Ամենայն երկիր երկրպագութ աստուածախն սուրբ նշանիս. քանզի սովու փառաւորի ամենասուրբ երրորդութիւնդ. աղա՛:

Թագաւոր զոլով անմահ փրկիչ յերուսաղէմ ինքնակամ յաւգարութեամբ բարձեր 1 յուսոյդ զփայտ կենաց աղա՛:

Ժողովեալ հըրեիցն կանգնեալ ըզփայտ պատուհանին ի տեղոյն զողովոժա ուր խաչեցաւն մեսիա. աղա՛:

Ի սմա բեկուեցար արարիչդ արարածոց. զոր ոչ ծանեան հերբաեցիք ըզփենսատուգ անձանց իւրիանց. աղա՛:

Հուան սանդարամեաք զբարբառ աշեղ քո ի խաչին, 2 որ կարգացեր զելի ելին աւանդելով առ հայր զհոպիդ. աղա՛:

Թօղնելով շարականս մէջ զեղուած պակասաւոր և աղաւաղ բաները. և ընթերցուածները որոնք զանւում են մի քանի Ծարականներում. ծանօւնութեան մէջ նշանակում ենք միայն կարեորները:

1. Բաց. Ծար. և Զեռագիրը—ի խային բեկուեցար. (Ե. Ը. ԺԱ. ԺՊ. ԺԹ. ԻԶ. ԽՊ. ԽԹ. Ծ. ԾԱ. ԾԵ. ԿՊ. ԿԹ. ունին միայն—սուր ի խային): և ի խային:

2. ԺԷ—խնամեալ յերկից յերկիր:

5. Բաց. Ծար. և Զեռ.—բեկուեց ի խայինացան. Բազ. Ծար. միայն ունի—«ըրեւենեց». ԾԱ. ԿՊ. միայն ունին—«ընկ խայինացան»:

4. ԿՊ—սերպիկից. լուսանցում—արարածոց:

3. Բաց. Ծար. և Զեռ. աւշակեան որ ի դրախտին. Ժ. Ի. ԼԲ. ԽԵ—աւշակեամբն որ ի դրախտին. ԺՊ—աւշակեամբ պաղոյ դրախտին. (ԺԹ. միայն ունի «աւշակեաց զբառն և զեղին»):

4. Գոնուում է միայն—ԺԷ 185 ա.

1. Զեռ.—յուս:

2. Ծնորհալու «Տարածնայ» երգի մէջ — Ելի

Խաւար կալաւ առ հասարակ զամենես-
սեան ըղտիեղերս, 5 և զվարագոյք տաճարին
վերուստ ի վայր պատառեցաւ. աղա՛:

Ծանուցեալ զինաւորին զանշնչանալ քո
ի խաչին, հարիւրապետըն քարոզէ արդարե
սա աստուածորդին. աղա:

Կանգնեցան եկեղեցիք կործանեցան զիք
մեշենից, նորոգեալ եղեւ աղամ յառաջին
ի զլորմանէն. աղա:

Հաեցեալ սանդարամետք տեսին զննջումն
քո ի խաչին, և կոծելով ողբաին զկործա-
նումն անձանց իւրեանց. աղա:

Չայն արկեր տէր ի գժոխս աղամա նա-
խասաեղծին, զայն լուեալ իշխանք չարին ան-
դընդասոյզ կորընչէին. աղա:

Համբարմամիք լոյս ծագեցար յարկեմաից
ի կողմանէ, փշլեցան զրունք պղընձիք խոր-
տակեցան նիզք երկաթիք. աղա:

Ծեմեցեր տէր ի գժոխս լոյս ծագեցար
ննջեցելոցն, ըզհզաւըն կապեցեր և զզելեալոն
աղատեցեր. աղա:

Մարգարէքն 4 ե . . մա ուրախութեամբ
ելանէին. զմեսիայտ աւրհնելին և ըզիսաչեալտ
գովին. աղա:

Յայնմ աւուր աչեղ մեծին ի յարու-
թեան աստուածորդոյն պակուցեալ պահա-
պանացն և խնդութեամբ լցեալ կանս[ն]ցն.
աղա:

Նշանաւ խաչի քո տէր հալածեցաւ խա-
ւար մեղաց, 5 զի նա բացով եղեւ զրախարին
և առաջնորդ աւազակին. աղա:

Ծնորհաղարդ և փրկական աստուածըն-
կալ սուրբ նշանիս երկրպագեն հաւատացեալք
և վերաւընեն զպարգեռզդ. աղա:

Ով յօւզաս երաննելին և հեղինէ մեծ
թագուշին, զծածկեալ 6 գանձն անթաքչելի
յայտնեցին մեզ աշխարհի. աղա:

Զարաշար եղեւ բեկումն ազզի[ն] հրէից

էլի առ հայր գոչէր, զհողին կամաւ հօր աւան-
դէր:

5. Ծնորհ. «Բարբառելով» երգի մէջ—, Եւ վա-
րագոյք հին օրինին վերուստ ի վայր պատառէին:
4. 2եռ. եղծուած է մի բառ.

5. Վարագայ խաչի «Արփիսկան» նոր հաշուի
մէջ—, Ար առաջնորդ եղեւ աւազակին և բացող գը-
րախտին:

6. 2եռ.—զամէ:

անհաւատից կորուսելոցն միմարութիւն և
փրկելոց զաւրութիւն. աղա:

Պասկ փառաց եկեղեց[ւ]ոյ և թաղ ի
զուլիս արքա[յ]ութեան, բարձրացեալ եղեւ
փառաւը ի յեղջիւրս եկեղեց[ւ]ոյ. աղա:

Ջրով կենաց վերածնեցեր մկրտութեամբ
աւազանին, աղրիւր կենաց ի նմա հեղեալ
ներկեալ արեամբն քրիստոսի. աղա:

Ռահ գործեալ յերկրէ յերկինս սան-
դուխա լուսո[յ] կանգնեալ սուրբ խաչն Ճա-
նապարհ մեզ արարեալ ելս ի վերինդ երու-
սաղէմ: աղա:

Սուրբ սրտիւ 7 ուղիղ վարութ մեք ան-
կանիմք քո առաջի, զի նա սուր է, երկսայրի
և հալածիչ լեզենի. աղա:

Տե՛ջալին ամենեցուն սուրբ խաչն յերկ-
րի երկեցաւ զպատանին մեռեալ յարոյց և
տիեզերը նորոգեցան. աղա:

8 Ռաբունեացն հրաշալեաց հայրապետաց
սուրբ զաւազան, առ մնվեսիւր ծովին հերձող
և առաջնորդ աւազակին. աղա:

9 Ճնծացաւ երուսաղէմ և բերկրեցան
հաւատացեալք, նորահրաշ զպարգեցան քան-
ի տեսին յաղթող նշան. աղա:

Իիւսելոց պսակ փառաց պարծանք և
զարդ եկեղեց[ւ]ոյ, վէմ անկեան նոր սիննի
քրիստոսի նմա պատառազեալ. աղա:

Փափագէր մեծ թագուշին աստուածըն-
կալ սուրբ նշանին, և գտեալ զտենչալին եր-
կրբագէր պատուանդանին. աղա՛:

10 Քրիստոսի թագաւորին որ վասն մեր
խաչեցաւ երգեսցութ զերգս աւրհնութեան
փրկեալքս արեամբն իւրով սրբով. աղա:

(Պ շարունակութիւն)

7. 2եռ.—ուղիւղ վարիւի:

8. Վեռնդեանց «Անձառելի» մանկ մկի մէջ—
«Արբունեացըն Ճմարտից .. հայրապետացն»:

9. Վարագայ խաչի «խալ յուղիցի մեզ ապա-
ւու» կէս օրհնութեան մէջ «Ճնծացաւ երուսաղէմ,
բերկրեցան հաւատացեալք, նորահրաշ զպարգեցան
քանզի տեսին զյաղթող նշանն»:

10. Վեռնդեանց «Անձառելի» մանկունքի մէջ—
«Քրիստոսի թագաւորին .. երգեսցութ զերգս օրհ-
նութեան փրկեալք արեամբն իւրով սրբով»: